

Interpres

Parmakkapı, İmam Sokak Zıya bey Han Kat 4

Tei. : 44 72 34

Beyoğlu

No.

11 Nisan 1967
Ulus (Ankara)

DÖRT RESSAM

Turan EROL

Nisan ayı bolluk getirdi. Birbiri ardınca açılan sergilere yetişemiyoruz. Arada kaçırıklarımız oluyor. Ressamlığı meslek olarak seçmiş, yüksek öğrenimini resim alanında yapmış sanatçılarla, kendi kendini yetiştirmiş olanlar amatörler yan yana, arka arkaya günüllerinin, gözlerinin ürünlerini, sevgilerini, heyecanlarını cömertlikle, karşılıksız olarak övmüze seriyorlar. Karşılıksız, diyoruz; çünkü emek, masraf, yürekler dolusu üzüntünün sonunda çoğun elde kalan boş bir kağıt övgü, ve kocaman bir yalnızlık duygusudur. Kızılca kıyamet bir açılıştan sonra, ötesine, berisine izmirli, çerez kırıntıları saçılmış, havasına alkol kokusu sinmiş bir sergi salonunun ortasında kalakalmış bir ressamın yalnızlığı kadar dokunaklı ne vardır?

Nisan ayında Ankara'lı seyirci dört ressam tanıyor. Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde zaman zaman resimlerini gördüğümüz Nevin Çoçak, Özcan, Gürol Sözen, Necdet Kalay Ankara'daki ilk sergilerini açtılar. Dördü de kalkıp İstanbul'dan gelmişler. Nevin Doğan Galerisinde, Necdet Kalay ile Gürol Sözen Alman Kütüphanesinde, Özcan da Sanat Severler Derneğinin o son derece tatsız köşesinde (hem de avuç dolusu kira ödeyerek) resimlerini sergiliyorlar.

Necdet Kalay'ın resimleri kolayca unulan, içi dışı bir, ivimsiz insanlar gibi kendilerini rahatça kabul ettiriyorlar. Bir-

birine yakın, uysal, yumuşak gümüşler, bejler, soluk toprak sarılarıyla resmedilmiş manzaralar daki tazelik, berraklık hoşlaşıyor. Necdet Kalay'ın yeni biçimler bulmak, şaşırtıcı renk ilişkileri araştırmak gibi sorunları yok. Necdet Kalay'ın sorunu, izlenimlerini adamaklı tadını çıkardığı uysal tonlar halinde, çevik fırça darbeleriyle tuvale yerleştirmek. Böylesine bir çalışmayla o desen ve rengi birarada yoğunlaşmış, ya da ikisini bir bütün olarak veriyor.

Aynı salonun öbür kesimini dolduran Gürol Sözen arkadaşından çok farklı bir yaratılışa görünüyor. Tek figürü, insanın değişik görüşlerini haşın bir üslupla resmediyor ve kimi zaman güçlü bir plastik anlatıma ulaşıyor. Desenindeki heykelsi görünüş, heykel değeri önde görünüş niteliği Gürol Sözen'in Renk unsuru çoğunlukla heykelsi desene fazla bir değer eklemiyor, ancak söze gerektiği ölçüde katkı yapıyor.

Gürol Sözen, sergisinde dağıtmak üzere resim çalışmalarındaki yönü temin açıklayan bir metin hazırlamış. O metinden birkaç satırı buraya aktarıyorum:

«Çirliçliplak bir gövdenin kendini ele veren çizgileri desene geçirebilmek için, uzun süre kıvrak el hareketleriyle desen araştırmamı yaptım. Desen, resmin kuruluşundaki temel öğe olarak adlandırıyorum. İnsan kolu olarak, içi içerlek, iççe gömük, gergin figürler diye adlandırırken; de-

sen de bunu yansıtan çizgileri gövdede yakalayıp kendi espirisi içinde kâğıda aktarıldır.»

Epeyce karışık, ya da bulanık diyebileceğimiz bu anlatımdan bizim anlamadığımız, genç sanatçının biçime, heykelsi biçime, insan vücudunun kabarıntı ve çöküntüleri ne, bunların meydana getirdiği heykel görünüşlü kitleye önem verdiğidir. Devam edelim: «Bütünleşmiş bir tuval içindeki yerini düşünürken, ardından renklerin sıralanmasını, renkle desenin içiçelik durumunu karar almaya karar verdim. Bu içiçelik durumun en önemli yanı; ilk elde desenin yardımcı gibi görünen rengin, bir süre sonra desen ile aynı oranda gelişmesidir.»

Metinden bir başka cümle: «Desenin sertliği, keskinliği renkle gizlenir.»

Görülüyor ki Gürol Sözen'in resimlerinde renk desene eklenen bir değerdir ve hatta kimi yerde desenin süsüdür. Onun resimlerinde temel öğe, biraz da «Edebilik» kokan bir desendir.

«Edebiliği asıl Özcan da buluyoruz. Sanat Severler lokalinde sergilediği resimleriyle Özcan seyirci üzerinde bir nebze vahşi, çokça ürpertici bir etki bırakıyor. İnsan o resimler karşısında bir manastırın alaca karahlık dehlizlerinde, ya da metruk bir mahalle camininin tabutluğunda doluyor. Yumuşcasına ürüntü duyuyor. Alışık olmadığımız bu muhtevayı Özcan ki de El Greco'dan Tintoretto'dan sızdığı bir resmetme yöntemiyle sunu-

yor. Açık ve koyu renklerin, renk tadından çok siyah ve beyaz tadı veren lekelerin çatıştırıldığı, itinalı bir çizgi örgüsüne dayanan o kompozisyonları görülmeğe değer buluyoruz.

Bence haftanın en olgun sergisini Nevin Çoçak getirdi. Nevin, yirmi yıldan buyana resim çalışmalarını aralıksız sürdürmüş ve durmadan sanatını ilerletmiş bir ressamımızdır. Böyle bir sanatçının yaşayabilmek için haftanın otuz saatını resim öğretmenliğine vermek zorunda olduğu bir kayıptır. Nevin gibi bir sanatçı eserleriyle hiç olmazsa aşgari bir yaşama olanak sağlayabilmeli değil mi dir?

Doğan Galerisindeki sergi bize kendine göre bir dünyası olan bir ressam tanıtıyor. Bu sergi bizi, minyatür atların, eşsanevi kuşların, oyuncak evlerin, bitkilerin yer aldığı renkli bir dünyaya götürüyor. Bu mutlu düşüncesinin içinden arada bir ağırbaşlımış kafalar, yağlı, ahlak suratlar kâbus gibi gelip geçiyor.

Nevin rengin tadını çıkarıyor. Alıyor kişenin aklından geçmeyen aşkın bir kırmızıyı, orasını bu rasını okuyor, çevresini iplik kahverengilerle, neftlerle sarıp sarmalıyor, üzerine birkaç gül konduruyor ve sonra olgun bir meyve gibi sunuyor.

Nevin'in arada sırada heykelsi biçimlere gittiği de oluyor ama o kendisi ni asıl bu renkli düzenlemelerde buluyor.